

PROGRAM

10.30-10.35 Välkomna

- Michael Rocking, Dalarnas kompetenscentrum för livsmedelskedjan, Helene Oscarsson, Vreta Kluster, som tillsammans är projektledare för pilotkursen

10.35-11.05 Vad gör bonden på gården

- Helene Oscarsson, agronom/projektledare, Vreta Kluster, Östergötland

11.05-11.30 Svensk grönsaksodling - vad går att odla i Sverige, vilka säsonger finns, olika certifieringar m.m.

- Anette Borgström, MOEK, Mellansvenska odlarna ekonomisk förening

11.30-11.55 Det nya lantbruksföretagandet - teknisk utveckling, ledarskap, management

- Jan Forssell, Bjurs Lantbruk, Dalarna

11.55-12.00 Avslut

1

- Bakgrund: Snabbkurs i lantbruk för Väderstad AB, vidareutveckling för fler målgrupper inom projektet Gröna Kluster i Sverige
- Syfte: ge inblick i hur maten produceras i Sverige, för att ge underlag för bättre dialog och möjliggöra mer svensk- och lokalproducerad mat i köken
- Skriv frågor i chatten, så tar vi dem efter varje pass
- En kort utvärdering i menti i slutet

2

Modul 1 – Vad gör bonden på gården och fältet?

Snabbkurs i lantbruk för storkökskockar

Pilotversion 2025-02-25

Foto Jan Andersson, SCB

3

VAD LEVERERAS FRÅN ETT LANTBRUK?

4

5

6

En lantbrukarens arbetsfält

7

Krafter med stor inverkan

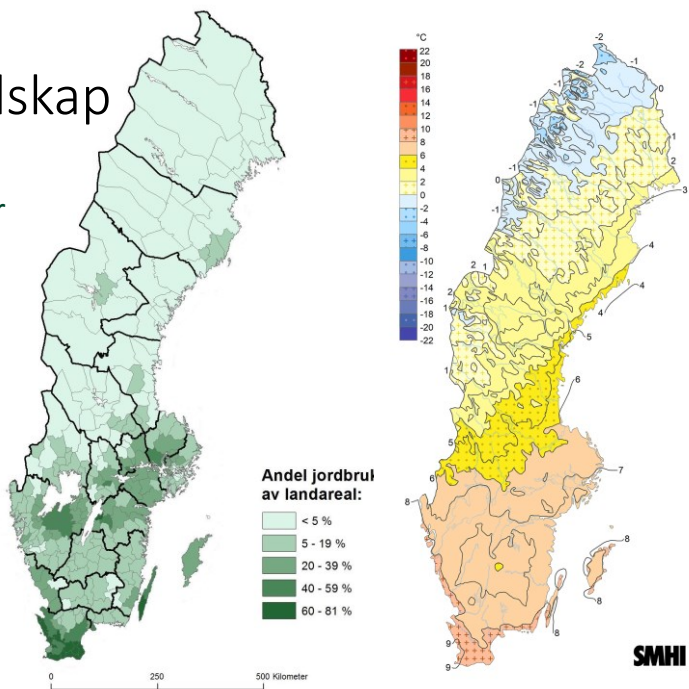

8

Sveriges odlingslandskap

- Fördelning av olika marktyper i Sverige

- skog 51 procent,
- jordbruksmark 8 procent,
- vatten 9 procent,
- våtmark 10 procent,
- berg och fjäll 10 procent
- övrig mark 12 procent.

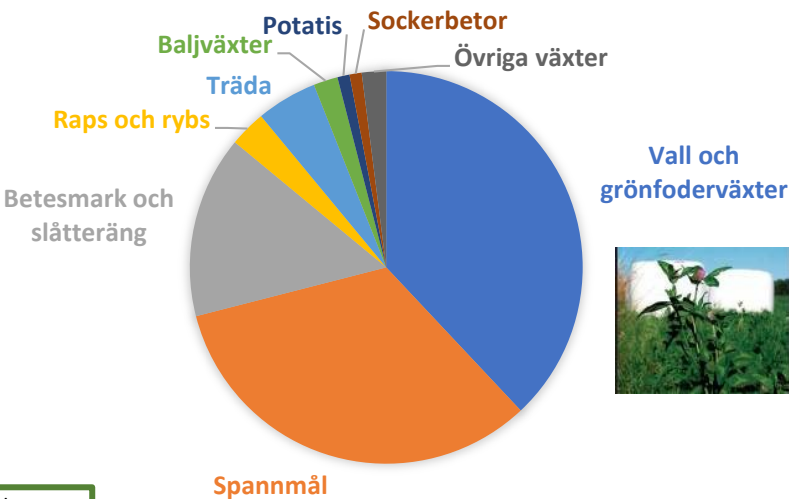
9

Arealfördelning i Sverige - odlingsbar mark

3 milj ha jordbruksmark

(2020), fördelat på:

- 1 milj ha spannmål (vete, korn, havre)
- 1,1 milj ha vall och grönfoderväxter
- 0,46 milj ha betesmark och slåtteräng

1 ha = 1 hektar = 100 x 100 m = 2 fotbollsplaner

(Jordbruksverket 2000-2020)

10

Vall = gräs + klöver = djurfoder

- Vall är gräs och klöver som blir till foder till djuren, ffa kor.
- Vallen är Sveriges vanligaste gröda och odlas på nästan hälften av åkermarken.

11

Proteingrödor
- foder/mat

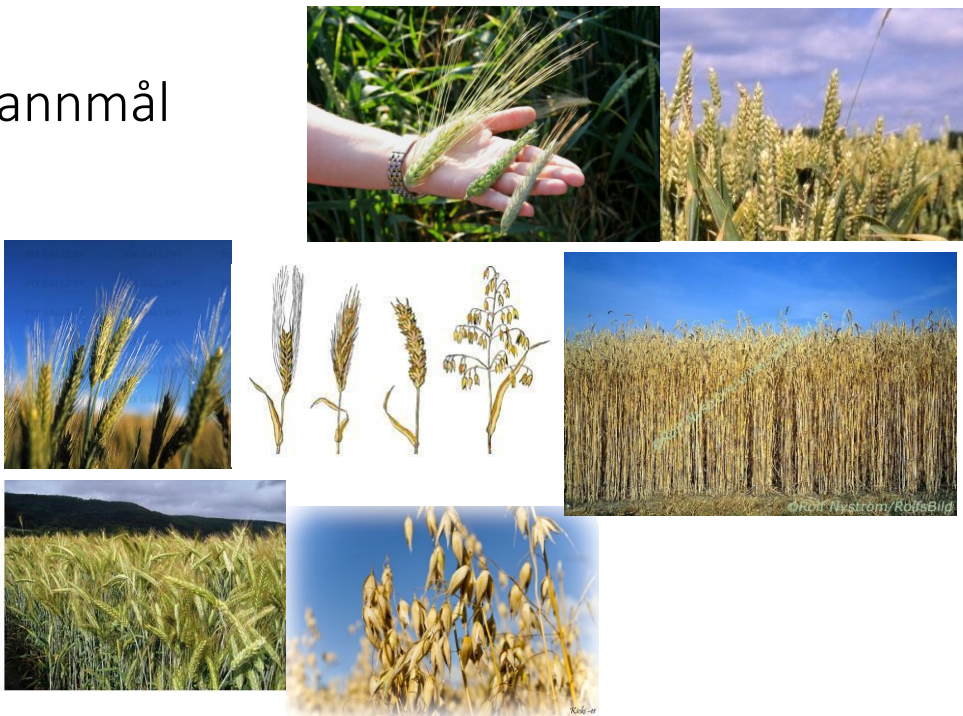

Gräs

12

Spannmål

13

Oljev växter

14

Grödor - Användning

- Korn – foder (75% av spannmålen), malt (öl, whiskey)
- Vete – bröd, pasta, foder, etanol
- Havre – havregryn, foder, havreolja
- Råg – knäckebröd
- Rågvete – foder
- Raps – rapsolja till mat och bränsle, margarin
- Lin – linolja till färgindustrin
- Ärtor – mat, foder
- Vall – grovfoder: ensilage, hö

15

Snabbfakta mjölkproduktion

- Bland världens mest högproducerande kor, upp till ca 60-70 l mjölk per ko och dag, dvs 9.300 liter/år (12 600-13 600 kilo energikorrigerad mjölk).
- Ko – tjur/insemination – kalv – sinko.
- Antal mjölkföretag i Sverige ca 2 675 st (2023)
- Genomsnittsbesättning ca 110 kor (2023)
- Antal mjölkkor i Sverige, ca 295 500 (2023)
- Slutar ca 2 mjölkbönder om dagen
- 65% av svenskt nötkött kommer från mjölkkor

16

Annan köttproduktion + äggproduktion

SPANNMÅL

- Suggor och smågrisar, slaktsvin
 - 1,3 milj grisar i Sverige (2023)
 - 1 160 företag (2023)
 - Ca 12 kultingar per sugga
 - Växer från 25-125 kg på ca 5 mån
- Värphöns – 7,7 milj, 300 företag (2023)
- Kyckling – 11,3 milj, 108 företag (2023)

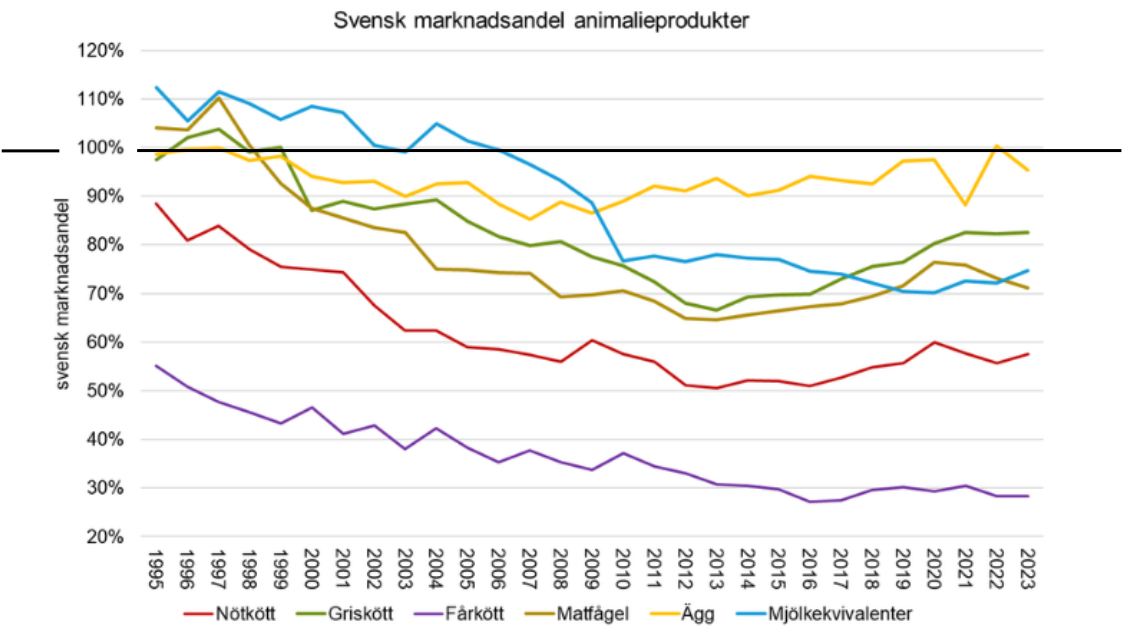
GRÄS

- Får – 486 082 st, 8329 företag (2023)
- Nötboskap
 - kor för uppfödning av kalvar 210 500, 9812 företag (2023),
 - kvigor, tjurar och stutar 479 900 st, 13 608 företag (2023)

Källa: Jordbruksverket, Lantbrukets djur i juni 2023

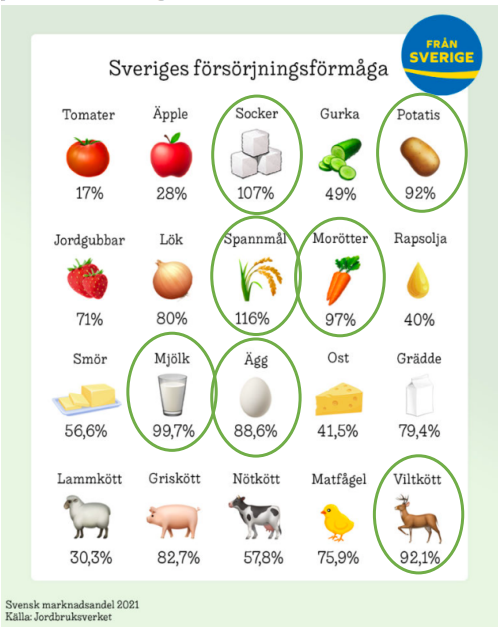
17

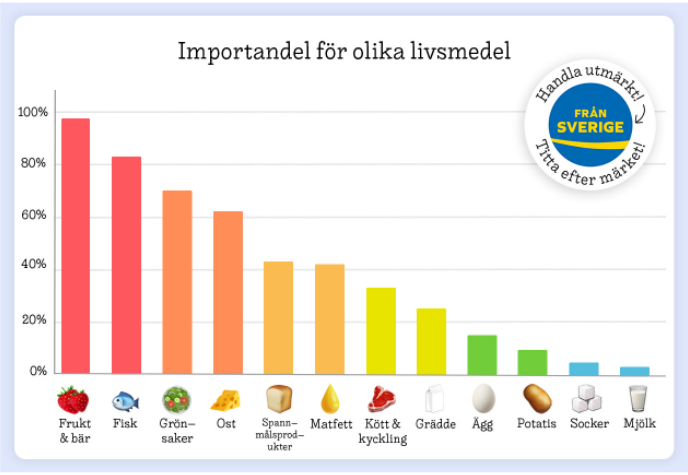
Källa: Jordbruksverket, Lantbrukets djur i juni 2023

18

Hur stor andel av livsmedlen som säljs på marknaden är producerade i Sverige?

Importandel för olika livsmedel

Importandel för olika livsmedel. Importandelen är beräknad på energi för olika livsmedel.
Källa: [LRF](#)

Priser

- Vete
 - vetemjöl i butik 9 kr/kg
 - till lantbrukaren?
 - Ca 2,30 kr/kg
- Mjök
 - Till kund i butik 18-25 kr/l
 - till lantbrukaren?
 - Ca 6 kr/l
- Fläskkött
 - Till kund i butik 70 – 200 kr/kg beroende på del
 - till lantbrukaren?
 - Ca 26 kr/kg
- Nötkött
 - Till kund i butik 100 – 600 kr/kg beroende på del
 - Till lantbrukaren?
 - Ca 55 kr/kg

Lång planeringshorisont, långsiktiga beslut

Investering: ca 15-30 Mkr
Avskrivningstid: ca 35 år (ca 10 år för inredning, byggnad ca 50 år)

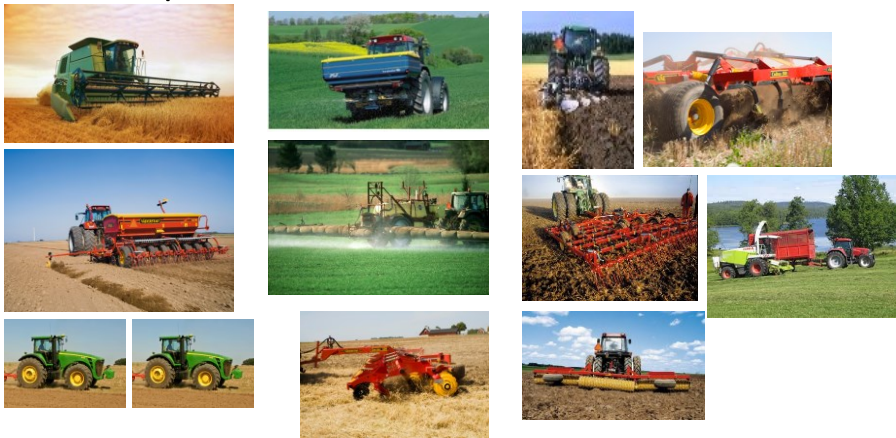
Avverkning: efter ca 70-90 år, första intjäningen efter ca 40 år vid andra gallringen

Årslager på diesel, gödning, spannmål och grovfoder

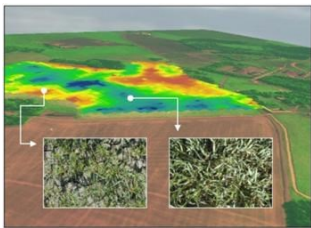
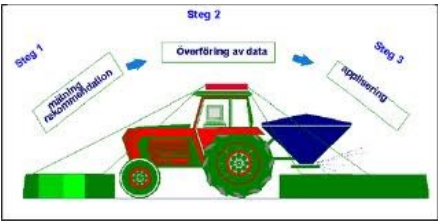
21

Maskinpark

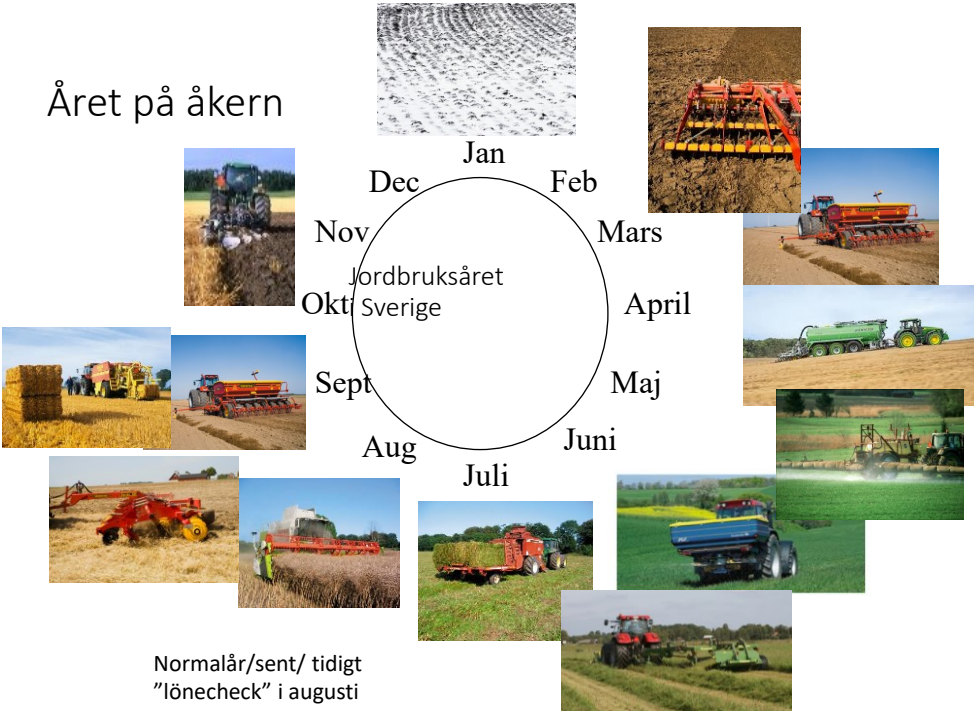
22

Digitalisering och precision
för effektivisering

23

Året på åkern

24

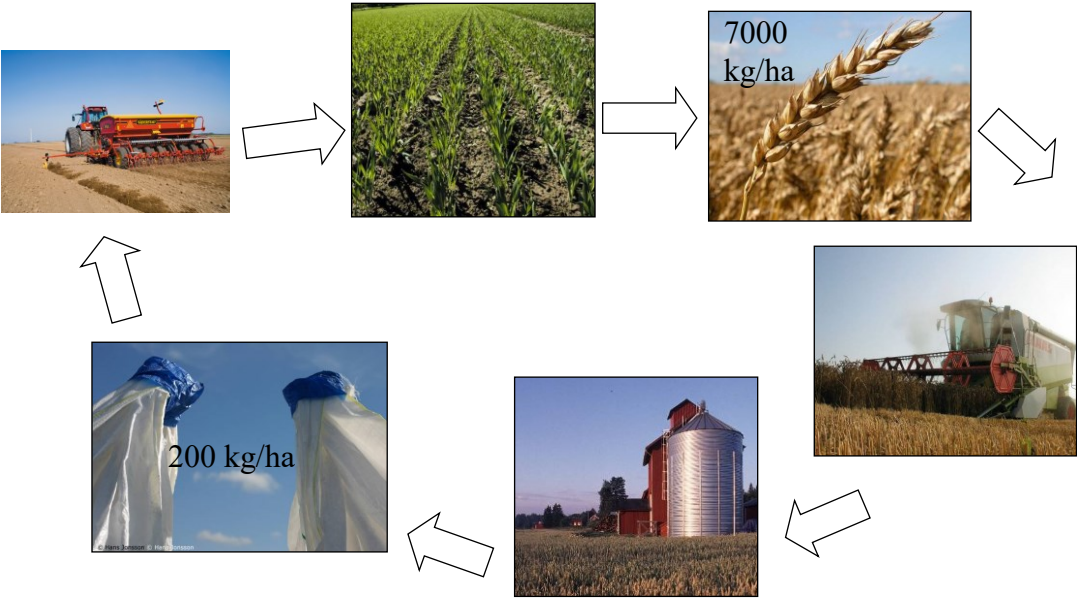
Vårgrödor/Höstgrödor

Vårvete	Höstvete
Vårraps	Höstraps
Havre	Rågvete
Ärtor	Höstkorn
Åkerböna	Höstråg
Vårkorn	
Vall – klöver/gräs – insådd	
Majs	
Lin	

25

Spannmålsproduktion

26

Groning

1. Vattenupptag - från 13-14% till 40-60%
2. Groning
3. Grodd - rot
4. Koleoptil - blad

27

Jordbearbetning --> uppnå frö-jord-kontakt

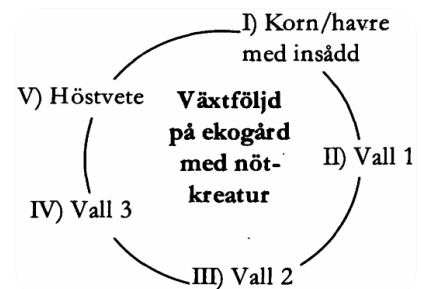
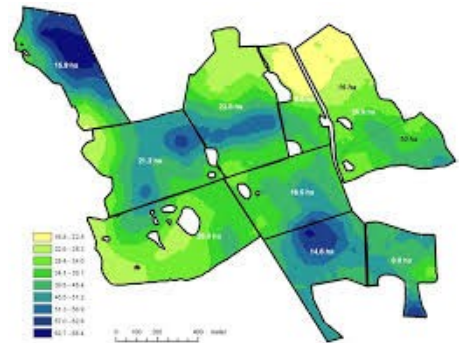
Bearbeta så lite som möjligt, men så mkt som behövs

28

UTMANING: VAL AV GRÖDOR

Växtföljd

- Växtföljd: Den ordningen vi odlar grödor på ett fält.
- Avgörs av:
 - Klimat – geografi
 - Jordart
 - Behov – djurfoder, försäljning
 - Ekologisk odling /konventionell
- Förfrukten lämnar avtryck till nästa gröda:
 - Sjukdomar
 - Ogräs
 - Näring
 - Mull
 - Struktur

29

UTMANING: OGRÄS

Ogräs

- Fröogräs – snärjmåra, baldersbrå, våtarv, flyghavre
- Rotogräs – kvickrot, åkertistel
- Bearbetningens effekt på ogräsen

30

UTMANING

Växtsjukdomar

- Svamp, insekter, virus, marksmitta (långlivad 15-20 år)
- Sjukdomarna sätter ner plantans tillväxt – sänker kvaliteten
- Olika grödor har olika sjukdomar
- Varierad växtföljd, halmhantering, sprutning

Undvik marksmitta genom en bra växtföljd:

- Potatis (ok vart 4 år)
- Raps (ok vart 6 år)
- Ärter (ok vart 7 år)

31

UTMANING

Näringstillgång

- Olika grödor tar upp olika mycket näring och har olika krav
- Ärter, raps, klöver och lusern tillför kväve till jorden
- Spannmål och potatis är tärande
- Fosfor och kalium måste tillföras med gödsel, även kväve - NPK

- NPK
- N= kväve
- P= fosfor
- K= kalium

32

Stallgödsel

33

Ekologisk odling

- Inga kemiska växtskyddsmedel – inga betningsmedel eller sprutning i växande gröda
 - Istället mekanisk ogräsbekämpning
 - Växtföljd
 - Gynna mikrolivet mha växtföljd och växtrester
- Ingen handelsgödsel
 - Istället stallgödsel och andra organiska gödselmedel
 - Djuren är viktiga -> stallgödsel
- Ger lägre skörd – behövs merbetalning
- Regelverket reglerar även tillsatser i maten

34

Många regelverk och kontroller

<https://hushallningssallskapet.se/vara-projekt-och-uppdrag/metodutveckling-for-regelforenkling/>